

„KADER“ NEDİR?..

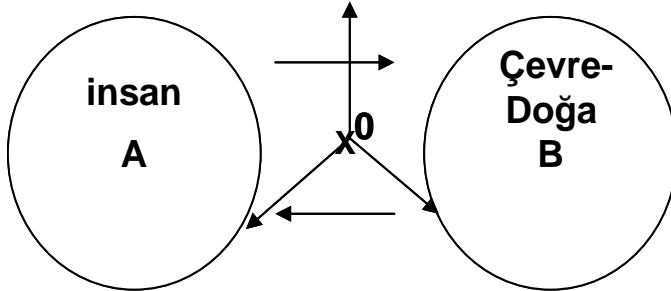
Münir Aktolga
Şubat 2023

„Kader“ konusuna açıklık getirebilmek çok önemli! „Herşeyin Teorisi“ adlı çalışmanın çıkış noktası da bu idi zaten...¹ Çünkü, bu konuyu ele alırken, zorunlu olarak, doğada ve toplumda „idealizm-materyalizm“ adı verilen (görünüşe bakınca birbirinin zıttı, ama aslında aynı toplumsal-kültürel DNA'lara sahip) antika dünya görüşlerini de ele alarak onlara açıklık getirmiş, eski dünyaya ilişkin bütün bu felsefi akımların üzerinde yükseldiği „KLASİK DETERMİNİZM“ anlayışıyla „Bilgi Toplumuna“ giden yolda anlam kazanan DİYALEKTİK DETERMİNİZM anlayışı arasındaki farkın altını çizmiş oluyorsunuz...

Bu yazı yeni yayınlanan „DEVİRİM NEDİR, FELSEFEDE DEVİRİM- Diyalektik Materyalizmin ve Marksist Devrim Anlayışının Eleştirisi“ adlı kitabımdan alınmıştır...²

DİN VE FELSEFE, İDEALİZM VE MATERYALİZM NASIL ORTAYA ÇIKIYORLAR?..

Dinlerin ve dinsel inançların varlığı insanın varoluşu kadar eskidir. Çünkü din, insanlık durumu ortaya çıkarırken (hayvanlık durumundan insanlık durumuna geçilirken) arada oluşan o “sıfır noktasına” insanların yarı duygusal ilkel bir bilişsel bilinçle metafizik bir “varlık” atfetmelerinin ürünüdür...

Tanrı daima, sistem merkezini temsil eden sıfır noktasında oturur!.. Her şey bu noktayı temel alan bir koordinat sistemine göre uzay-zaman içinde anlam kazanan bir varlığa sahip olur...

Hayvanlık durumundan insanlık durumuna geçiş sürecinde, insan (A), “önbeyinin” -„prefrontal cortex“- gelişimiyle birlikte “insan” olarak varolmaya başladığı “andan” itibaren, çevreyle (B) sanki ondan ayrı bir varlıkmiş gibi ilişkiye-etkileşmeye başlar ve buna bağlı olarak da -bu ilişkinin sonucu olarak da- hayvanlık durumundan ayrılarak kendine özgü bir varlığa sahip olur. Evrim süreci içinde “ön beyinin” oluşmasıyla birlikte hayvanlık durumundan ayrıışan insanın “insan” olarak varolmaya başladığı o “an”, bilişsel mekanizmanın çalışmaya başladığı an da olduğundan (dinlerde bu an “**cennetten kovulma**” anı olarak ifade edilir), insan ilk kez o andan itibaren “**ben**” demeye başlar. Bu nedenle o „an“, “**yabancılaşmanın**” başladığı, onun, yani insanın kendini doğadan ayrı olarak hissetmeye, düşünmeye başladığı „an“ olur...

İşte, tam bu “an”dan, ya da bu “noktadan” itibaren, insanın bu izafi “varlığını” ifade edebileceği bir koordinat sistemine ihtiyacı olur ki, bu da ancak, insan-doğa sisteminin sistem merkezini -burada oluşan “sıfır noktasını”- temel alan bir koordinat sistemi olabilirdi. Daha sonra adına “Tanrı” denilen “yaratıcının” durduğu yer olarak da anlaşılan bu “sıfır noktası”, çevrede bulunan bütün diğer

¹ „Herşeyin Teorisi“, <http://www.aktolga.de/z6.pdf>

² Münir Aktolga, <http://www.aktolga.de/z11.pdf>

varlıkların, bu arada insanın kendi varlığının da içinde tanımlanabileceği evrensel bir koordinat sisteminin başlangıç noktası olarak anlam kazanır...

İnsanların, insan-doğa sisteminin sistem merkezinde oluşan “sıfır noktasına”, yani “Tanrı’ya” maddi bir varlık izafe edilemeyeceği düşüncesine gelmeleri için tek tanrılı dinlerin ortaya çıkmasını beklemek gerekecektir. Bu noktaya gelene kadar binlerce yıl insanlar Tanrı’yı ona maddi bir varlık (totem-put) izafe ederek sembolize etmişlerdir.

Özellikle tek tanrılı dinlerin ortaya çıkışıyla birlikte “Tanrı” anlayışının da evrilerek bir sistem şeklinde gerçekleşen bütün varlıkların içindeki sistem merkezi olarak anlam kazanmaya başladığını görürüz. Bizde Yunus’un deyişiyle, onun “**benden içeri olan BEN’İ**” temsil edişinin kaynağı budur!.. Ancak, bu andan itibaren artık onun “varlığına” diğer varlıklar gibi izafi de olsa objektif-maddi bir gerçeklik atfetmek mümkün değildir. Yani, her durumda sistem merkezinde oluşan sıfır “noktasının” maddi bir gerçeklikle temsili mümkün değildir!! Böyle bir şey “Tanrı’ya “şirk koşmak” olurdu!.. (Ama insanın, insan olarak evrimi sürecinin başlarında bunu kavraması mümkün olmaz. O dönemde önemli olan, “cennetten kovulan” insanların içine sığınarak kendi varlıklarını tanımlayabilecekleri bir koordinat sistemi ihtiyacıdır. Çünkü, varoluşun anlam kazanabilmesi için, uzay-zaman içinde gerçekleşen bütün varlıkların tanımlanabileceği belirli bir referans-koordinat sistemine ihtiyaç vardır).

Aradaki sınır çok ince değil mi! Evet, “sıfır noktasının” bilimsel gerçekliğiyle, onun metafizik yorumu arasındaki sınır çok incedir! Nereden bilecekti-nasıl ayırdedecekti insanlar o zaman bunu! Daha halâ bugün bile çıkılabilmiş değil işin içinden!..

İdealizm ve materyalizm gözümüzdeki ideolojik gözlüklerdir!..

Şöyle düşünelim: Bu evrende varolan her şey (nesne-obje) bir sistem midir? Evet! Bütün sistemler de kendi içlerindeki sistem merkezinde bulunan bir “sıfır noktasında” temsil edilmiyorlar mı? Evet! O halde buradan kolayca, „bu evrende sıfır noktasından başka hiçbir şey yoktur (“bu evrende Tanrı’dan gayri bir şey yoktur”), her şey o’nun farklı görünümleridir” sonucunu da çıkarabiliriz!.. (“Herşeyin Teorisi...”)

İşte tam bu noktada, din ve idealist felsefe, bu evrensel varoluş problemini “sıfıra” metafizik bir “idee”- varlık atfederek çözmeye çalışır (yani sanki, “Tanrı” diye, varlıkların dışında bir “idee-varlık”, bir hayalet-varlık varmış gibi)! Bilişsel faaliyetin anlamını henüz daha kavrayamayan insan, evrensel oluşumun alt yapısını insana özgü bir mühendislik faaliyetiyle kıyaslayarak mekanik olarak kavramaya kalktığı zaman buna -bir evrensel mühendis yaratmaya- mecbur kalır...

Ama, bakış açısı mekanik kaldığı sürece, madalyonun tersinden-materyalizm cephesinden- baksanız da farketmiyor!..

Bu durumda da önce, “şu elimde tuttuğum nesne bir kalem midir” diye başlarsınız, “bu da kitap, sandalye, dolap, ayna ve ben” diye devam ederek, “ben” dahil bütün nesnelere, “objektif mutlak gerçeklikler -yani “kendinde şeyler”- olarak var olan unsurlardır-varlıklardır deyip noktayı koyarsınız!.. Alın işte size, bütün çeşitleriyle materyalist dünya görüşü de budur!..

Dikkat ederseniz, olayı bu şekilde ele aldığınız zaman, “bir sistemin içinde objektif izafi gerçeklik olarak yaratırken yaratılarak varolmak” anlayışına yer kalmıyor artık!.. Bu durumda evren, içinde patatesler gibi birbirlerinden bağımsız varlıkların olduğu bir patates çuvalına benziyor!.. Her biri “kendinde şey” olan, yani varolmak için birbirleriyle ilişki-etkileşme içinde olmaya -“yaratırken yaratılmaya”- ihtiyacı olmayan, (“önceden varolan”) nesnelere daha sonra bir araya gelip etkileşerek meydana getirdikleri bir

sahne haline dönüşüyor!.. Böyle bir sistem anlayışı içine monte edilebilecek “sıfır” ise iki mekanik zıt kuvvetin birbirini dengeleme noktası olarak anlam kazanır o kadar...³

Dikkat ederseniz, bu durumda artık ortada çevreyle etkileşim içinde varolan ve kendini üreten bir instanz anlamında “sistem gerçekliği” diye bir şey yoktur. Söz konusu olan -adına Newtoncu anlamda “sistem” de deseniz- her biri “kendinde şey” olan nesnelerin mekanik birliğinden ve etkileşmesinden ibarettir. Örneğin bir elektrik süpürgesi, veya başka herhangi bir makine gibi!.. Bir makine de birçok parçanın bir araya getirilerek monte edilmesiyle oluşan mekanik bir “sistem” değil midir!..

İşte mekanik-materyalist dünyanın varoluş-sistem anlayışı da budur. Ki, bu duruş “ateizm” olarak ifade edilen “Tanrıtanımazlığın” özüdür... Yani, ya “kendinde şey” bir “idee”-varlık, ya da gene “kendinde şey” bir “madde” anlayışı-inancı, beğen beğendiğini!.. İdealizm ve materyalizm... Bunlar, varoluşun ancak bir sistem zemininde anlam kazanan izafiliği gerçeğini görmemizi engelleyen gözümüzdeki ideolojik gözlüklerdir! Ama bunlar olmadan da olmazdı! Çünkü insan adı verilen kurtçuk, her aşamada ancak kendi ördüğü bu türden kozaların içinde gelişerek bu günlere gelebildi!..

Gelin isterseniz bu mantık zincirini tamamlayalım:

Sıfıra, bir „idee“ olarak, „maddi olmayan“, ama ne olduğu da belli olmayan bir varlık (ama maddeden ayrı olarak var olan metafizik bir varlık) izafe ettiğiniz zaman, bu, “Tanrı” fikrinin esasını oluşturan, her şeyi „yaratana“ bir “idee-varlık” olarak karşımıza çıkıyor. Ama öte yandan, “hayır, böyle bir şey söz konusu olamaz, esas olan maddi gerçekliktir” diyerek idealizmin karşısında materyalizmin cephesinde yer aldığınız zaman da gene sonuç değişmiyor; bu sefer de, kendi yaratıcısı -“kendinde şey”- olarak varolan mutlak bir “madde” anlayışına takılıp kalıyorsunuz! Yani, her iki durumda da, esas olan, “kendinde şey” “mutlak gerçeklik” bir “yaratıcı” anlayışıdır. Biri “idee” diyor buna, diğeri de kendi kendinin yaratıcısı olan, ya da „yaratılmaya ihtiyacı olmayan madde“! Yüz yıllardır tartışılan, ve halâ da içinden çıkılamayan sınıflı toplumun çıkmaz sokağıdır bu!...

Sorun, „maddi gerçekliğin“ mutlak olmadığını, varoluşun, her durumda, bir sistem gerçekliğine bağlı olarak onun içinde anlam kazandığını kavrayabilmekte yatıyor. Yani, belirli bir A-B sisteminin içinde etkileşirken, birbirlerini yaratırken yaratılan -birbirlerine göre gerçekleşen- A ve B, başka nesnelere etkileşmeler içinde oluşan başka sistemlerin, ilişkilerin içinde artık aynı A ve B olarak kalmazlar!.. Çünkü, A ve B diye öyle her türlü ilişkiden bağımsız mutlak gerçeklikler yoktur. Bu kadar basit!..⁴

İDEALİZMİN VE MATERYALİZMİN DÜNYA GÖRÜŞÜ OLARAK MEKANİK „KLASİK DETERMİNİZM“

³ Bu konuyu „Herşeyin Teorisi“nde ayrıntılı olarak ele almıştık. Modern doğa bilimlerinin ilk gelişme dönemine damgasını vuran Newton fiziğinin çizdiği evren tablosunun da özü, felsefi bakış açısı budur...

⁴ M. Aktolga, „Herşeyin teorisi...“ <http://www.aktolga.de/z6.pdf>

Bir masanın üzerinde durmakta olan bir cisim (örneğin bir bilyayı) belirli bir „K“ kuvvetiyle iterek ona belirli bir „v“ hızını kazandırdığımız zaman, gerekli mekanik fizik formüllerini kullanarak (örneğin, Hız=yol/zaman) belirli bir „t“ zamanı sonucunda cismin nerede olacağını önceden bilebiliriz. „Klasik determinizm“ de denilen bu sebep-netice ilişkisi mekanik dünyada gerçekleşen bütün etkileşmeler (yer değiştirmeler) için geçerlidir...

Klasik Determinizmin idealist yorumu:

Nesneler „tanrı“ adı verilen bir „yaratıcı idee“ tarafından „ol“ deyince uzay zaman içinde „belirli bir yerde ve zamanda“ „yaratıldıkları“ için, onların daha sonraki „yaşam çizgileri“de gene aynı anda bu yaratıcı güç tarafından sebep-netice zincirini temel alan ve „kader“ adı verilen bir „worl line“ şeklinde önceden belirlenmiş olur. Yani, aynen yukardaki şekilde masanın üstündeki bilya örneğinde olduğu gibi, nesneler belirli bir „varoluş-yaradılış anında“ uzay-zaman içinde buldukları yer ve konumları belli olduğu için („objektif mutlak gerçeklik“ olmanın esası budur) bunların daha sonra ne zaman ve nerede, ne durumda olacağı da önceden bellidir (idealist dünya görüşü „bunu Tanrı bilir“ diyerek topu ona atsa da!).. Nitekim, son deprem olayını da „kader planı“ olarak yorumlayanların çıkış noktası bu olmuştur!.. Olan her şey klasik determinizm anlayışı çerçevesinde bir sebep-netice zincirinin sonucu olduğu için, mekanik dünya görüşüne göre şu an olan deprem de „Yaratıcı idee“ den itibaren sebep-netice zinciri takip edilirse „yaratıcının“ belirlediği „kadere“ bağlı olarak mutlaka olması gereken bir şeydir... Bu anlayışa göre, „Tedbir alınsaydı olmazdı“ vs. gibi söylemler „yaratıcı idee“yi hiçe sayan söylemlerdir!..

Materyalizm ise olayı, aradan o “yaratıcı idee” anlayışını çıkarıp onun yerine „kendinde şey madde“ anlayışını koyarak açıklar, şöyle:

„Prensip olarak şeylerin -bütün nesnelerin- belirli bir ana ilişkin uzay zaman içinde buldukları yer ve konumları ölçü aletleriyle ölçülerek belirlenebileceği-bilinebileceği için⁵, daha sonra bunların üzerine etkide bulunan kuvvet de (SEBEP) bilindiği takdirde -ki bu da gene prensip olarak bilinebilir- bilinen doğa yasaları uyarınca onların ne zaman ve nerede olacakları (NETİCE) önceden bilinebilir“ diyerek olayı gene metafizik bir SEBEP-NETİCE zinciri içinde açıklar...

Dikkat ederseniz bunların her ikisi de mekanik dünyaya ilişkin görüşler-anlayışlar olup, her ikisinde de ortak olan o klasik SEBEP-NETİCE zinciri anlayışdır!.. Biri, „yaratan ve yaşam çizgisini belirleyen Tanrı olduğu için sebep ve neticeyi belirleyen odur“ derken, diğeri aynı zincirde „sebebin“ yerine, „şeyler objektif mutlak gerçeklikler olarak vardılar“ diyerek „kendinde şey madde“ anlayışını koyar. Bu durumda „neticeyi“ belirleyecek olan gene objektif-mutlak gerçeklik başka bir nesneyle etkileşme olacaktır...Bu zincir uzar gider!..

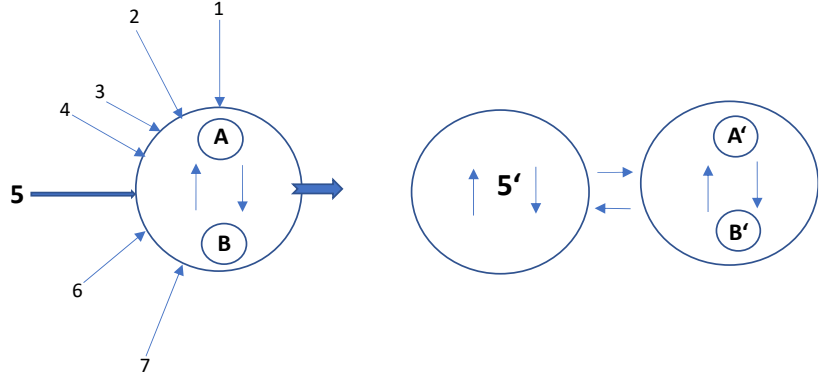
⁵ Kuantum Fiziği öncesinde Newton Fiziğinin çıkış noktası budur! Çünkü, mekanik dünyaya bakıştan kaynaklanan bu anlayışa göre, nesneler birbirleriyle etkileşmeye-ilişkiye geçmeye başlamadan önce uzay zaman içinde belirli bir anda mutlak bir konuma sahiptirler...

Ama, mekanik dünyanın -görünenin- ötesine geçiverdiğiniz zaman işler değişir! Bu durumda geçerli olan artık karşılıklı ilişki içinde yaratırken yaratılarak izafi bir şekilde varolma anlayışıdır.. Antika dünyaya ilişkin o eski klasik determinizm mi!? O da artık yerini izafi olarak varolma zemininde gerçekleşen yeni tipten bir „Diyalektik determinizm“ ilkesine bırakmak zorundadır...

EVRENSEL VAROLUŞ DİYALEKTİĞİYLE BİRLİKTE ANLAM KAZANAN „DİYALEKTİK DETERMİNİZM“...

DİYALEKTİK DETERMİNİZM:

Belirli bir anın içinde ihtimal dahilinde olan etkileşimlerden mümkün olanın gerçekleşmesi (şekilde 5-AB etkileşimi) AB den A'B' ye geçiş sonucunu verirken, bu durumda artık 5 de 5' olarak izafi bir varlığa sahip olur (yaratırken yaratılmak...) Geçmişte, anın içinde ve gelecekte mümkün hale gelen (gelecek olan) bütün varoluş hallerinin diyalektiği bundan ibarettir...

Etkileşme öncesinde birbirlerinden bağımsız olarak uzay-zaman içinde belirli bir anda ve belirli bir konuma sahip „objektif mutlak gerçeklik“ olarak bir AB ve (5) söz konusu değildir. Bunlar bu durumda birbirleri için „potansiyel gerçeklikler“ olup, başka nesnelere olan ilişkileri içinde varolan izafi objektif gerçekliklerdir. Ne zaman ki (5) ve AB ilişki-etkileşme içine girerler o an bunlar birbirlerine göre birbirlerini yaratırken yaratılan (5'-A'B') izafi objektif gerçeklikler haline gelirler. Etkileşme öncesinde birbirleri için „potansiyel gerçeklik“ durumunda olan (5) ve AB nin daha sonra belirli bir anda bir araya gelerek ilişki içine gireceklerine dair „KADER“ diye bir şey söz konusu değildir!.. (5) ve AB başka nesnelere etkileşim içinde izafi objektif gerçeklikler olarak varlıklarını sürdürürlerken MÜMKÜN hale gelen (5)-AB etkileşimidir ki (5')-A'B' nün ortaya çıkmasına neden olmaktadır... TESADÜF VE ZORUNLULUĞUN diyalektiği bundan ibarettir...

PEKİ YA „DİYALEKTİK MATERYALİZM“, BU TABLO İÇİNDE ONU NEREYE KOYACAĞIZ?..

Aslında işin özü değişmiyor, hangi türden olursa olsun materyalizmin çıkış noktası aynıdır. Bu konuda kitabın arka kapak yazısından şöyle demişiz:⁶

„Materyalizm“ kavramının başına ister „mekanik“, ister „diyalektik“ kavramlarını koyun farketmez, işin özü değişmiyor! Dinci idealist felsefeye karşı bir reaksiyon olarak doğan materyalist felsefeye -dünya görüşüne- göre, bu evrende varolan „şeyler -bütün nesnelere- objektif-mutlak gerçekliklerdir“... Bitti!.. İşin alfabesi, özü işte bu cümledir. Ha ama siz buna bir de „diyalektik“ kavramını mı ilave ediyorsunuz! Bu durumda denir ki, „ancak, her biri önceden kendinde şey olarak“ („objektif mutlak bir gerçekliği“ temsil ederek) varolan bu nesnelere, aynı zamanda kendi zıtlarını da yaratarak onlarla birlikte varolurlar ve sonra, sürecin belirli bir aşamasında kendi yarattıkları o zıtlarına dönüşürler!..

⁶ M. Aktolga, „Devrim Nedir, Felsefede Devrim-Diyalektik Materyalizmin ve Marksist Devrim Anlayışının Eleştirisi“ <http://www.aktolga.de/z11.pdf>)

İşte „Diyalektik materyalist“ felsefenin -dünya görüşünün- özü, esası da budur... Her şey, milyonlarca insanın hayatına mal olan ve sonra geride bir avuç „oligark“ bırakarak göçüp giden bütün o „sosyalist devrimler ve de sırtını bunlara dayayarak „kapitalist olmayan bir yoldan sosyalizme varmayı“ hayal eden bütün o darbeci pozitivist diktatörlükler buna göre, bu felsefi bakış açısına göre tezgahlanmıştır...

Aslında olay apaçık ortada! İşçi sınıfı, hayata-evrene kendi varlığını, nefisini, yani duygusal kimliğini temel alan bir koordinat sisteminden bakınca der ki, „kapitalist toplum, burjuvazi tarafından temsil edilen objektif gerçeklik-kendinde şey bir oluşumdur. Benim bu toplumun içinde bir geleceğim yoktur; bu toplumun içinde, giderekten, bir köle, sadakaya muhtaç bir varlık haline geliyorum... Çünkü ben, bu toplumun kendi içinde yarattığı -onun ‚zıttını‘ temsil eden- özünde ondan bağımsız objektif bir gerçekliğim. Bu nedenle, benim kurtuluşum, burjuvaziyi temel alan kapitalist toplumun yerine, emeği temel alan mevcut sistemin zıttı başka bir toplumu -‚sosyalist toplumu“- YARATMAK, onun için mücadele etmektir“...

Dikkat ederseniz, o andan itibaren artık hem terminoloji, hem de kavramların içeriği değişiyor! „Diyalektik evrimden-gelişmeden“ (ve de „DEVİRİMDEN“) bahsedince bundan anlaşılan şey artık kendisini „objektif mutlak gerçeklik“ olarak kabul eden bir sınıfın („kendisi için sınıf“ haline gelen işçi sınıfın) birlikte var oldukları partnerini-burjuvaziyi yok ederek, kendisinin egemen sınıf olarak var olmaya devam edebileceği başka bir sistemi yaratması (pozitivist-popülist toplum mühendisliği) oluyor!...

Marksizm, işçi sınıfının delikanlılık döneminin (ergenlik çağının) dünya görüşüdür demiştik. O, bu dönemde, işçi sınıfının kendi kimliğini yaratmaya çalışırken baskıya sömürüye karşı duygusal anlamda baş kaldırıdır, isyanıdır. Ama görüyorsunuz, isyan etmek yetmiyor işte! Bir şeyin yerine ondan daha ileri yeni bir şeyi koyabilmek de gerekiyor. „Yeni“ ve daha ileri olan ise, sadece kafada yaratılmıyor; o ancak, eskiden beri varolan maddi gerçekliğin içinde, onun kendi kendisini üretmesi sürecinin sonucu olarak ortaya çıkıyor. Yani, „baskıyı, sömürüyü ortadan kaldırıyorum“ diye isyan edip toplum mühendisliği yaparak yukardan aşağıya doğru sübjektif idealist-iradi bir çabayla niteliksel anlamda yeni bir toplum yaratmak mümkün olmuyor!..

„Devrim Nedir, Felsefede Devrim-Diyalektik Materyalizmin ve Marksist Devrim Anlayışının Eleştirisi“
https://www.kitapyurdu.com/kitap/devrim-nedir-felsefede-devrim-diyalektik-materyalizmin-ve-marksist-devrim-anlayisinin-elestirisi/640218.html&filter_name=m%C3%BCnir+aktolga